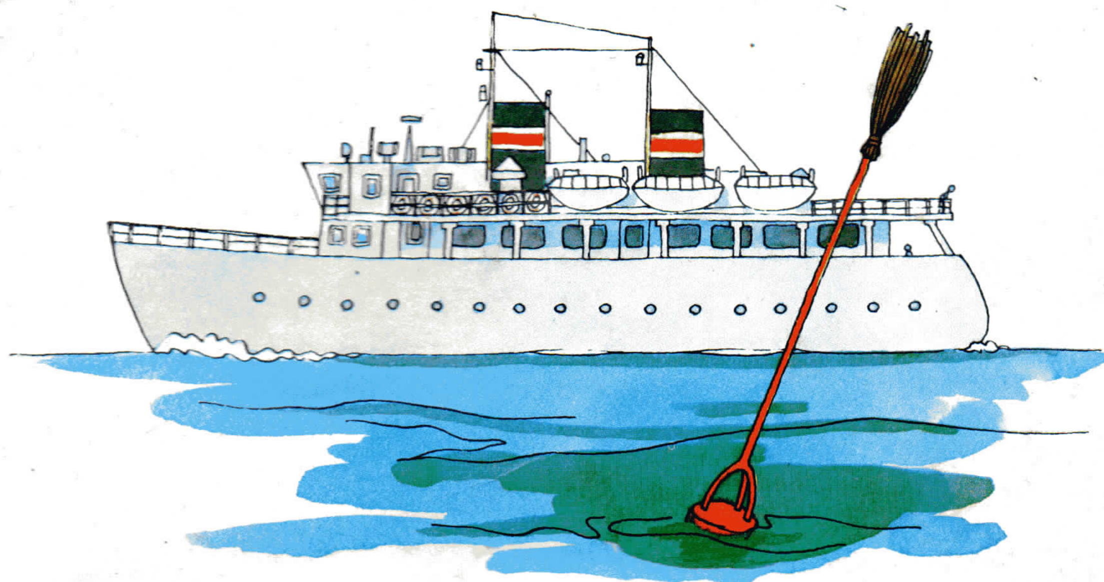

ŠTO SE DOGAĐA NA MORU

mladost

TKO ZNA ŠTO SE DOGAĐA NA MORU

Tekst: Erik Kaufmann
Ilustracije: Stig Weimar
Prevela: Nada Iveljić

IZDAVAČKO KNJIŽARSKO PODUZEĆE
MLADOST ZAGREB, ILICA 30 • 1977

Ivan i Vesna nagovorili su nas na putovanje brodom. Ja baš ne volim more. Pomalo ga se bojim. Ali djeca žele sve sama iskušati.
U jesen smo posjetili pomorski muzej. Ivan i Vesna su bili oduševljeni i neprestano zapitkivali kad ćemo i mi jednom na put brodom.
Ana je rekla: — Pa da, djeco, to je dobra zamisao! Mogli bismo na ljetovanje krenuti brodom. Ja bih tako rado plovila!
Tako smo odlučili da na ljetovanje pođemo brodom. No ljeto je još bilo daleko.

Jedne nedjelje u proljeće pošao sam s djecom u luku da pogledamo brod kojim ćemo krenuti na put.
Bilo je hladno i maglovito, a voda u luci tamna i prljava. Vidjeli smo visoko uzdignute dizalice, velike, crne trupove brodova, čvrstu užad omotanu oko bitava. . .
Pošli smo duž mola. Vonjalo je na ribe i more. Odjednom se začulo: TUUUU!
To se oglasila brodska sirena.

Malo kasnije sinulo je sunce. Promatrali smo ribare kako čiste svoje barke. Jedna se barka vraćala s ribolova. Pristala je u luku. Na njoj je bilo mnogo ulovljenih riba.

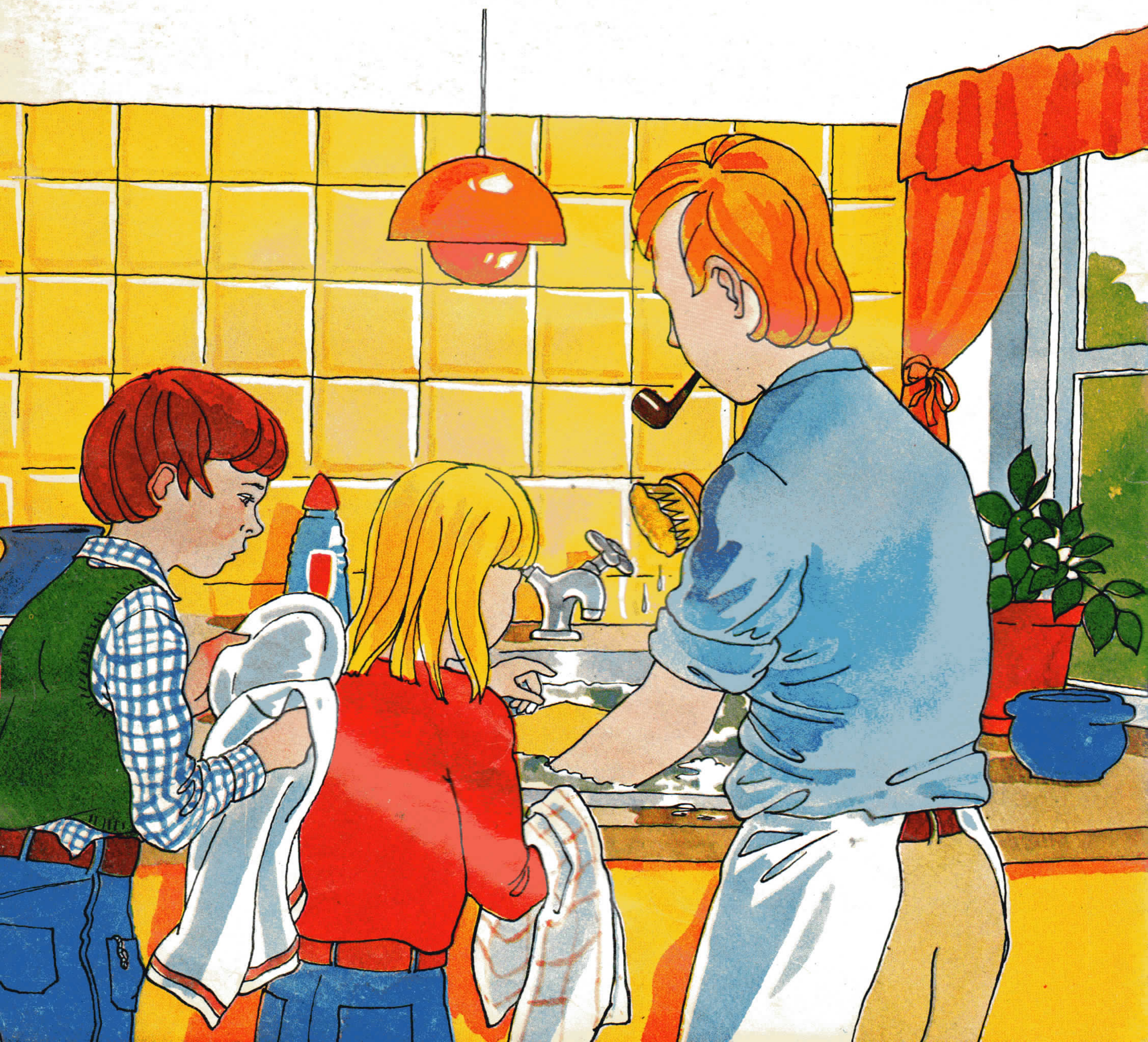
— Kakve su to ribe? — pitali su Ivan i Vesna.

Nisam točno znao. Zato su pitali ribara.

— Danas smo ulovili mnogo oslića — reče čovjek. — Ali imamo i nekoliko kovača, arbuna i zubataca. Evo i jednog jastoga. Pogledajte ga!

Potom je poklonio Ivanu i Vesni jednog oslića, da ga kod kuće isprže i pojedu.

Jednog dana prali smo posuđe.
— Pogledajte! Ovdje plovi naš brod — reče odjednom Vesna.
Bila je to drvena daščica koja je plivala na vodi.
— Zbilja — reče Ivan. — A sad ćemo se mi ukrcati!
Položio je na daščicu nekoliko žličica. Daščica je potonula.
— Oh! Utapamo se! — uskliknuo je. — Preteški smo.
— Pokušaj još jednom sa staklenom zdjelom — predloži Vesna.

Zdjela je plivala. Čak i s četiri žlice.
— Kako je to moguće? — pita Ivan. — Pa staklo je teže od drveta.
— Jest — odgovorio sam. — Ali predmet tone samo onda kad je teži od vode koju potiskuje. Zdjela je, doduše, velika, no nije jako teška, jer je prazna. U njoj je samo zrak. Ona, dakle, potiskuje prilično mnogo vode i zato može plivati. Baš kao brod.
Da je napunimo vodom, potonula bi.
Zatim smo iskušavali može li krumpir plivati. I novčić. Pa boca. Čep. Začepljena boca.

Uvečer smo se kupali.
— Ja sam teži od vode koju potiskujem. Čovjek, znači, ne može plivati na vodi, nego tone — reče Ivan.
— Da, ali ti si samo malo teži — reče Ana. — Tko zna plivati pa se malo odupire o vodu, ne tone.
— Onda bih rado naučio plivati — reče Ivan. — I to još prije našeg putovanja brodom.
Ana se nasmijala i obećala djeci da će ih odvesti na plivalište, gdje će naučiti plivati.

Približavali su se ljetni praznici. Pregledavali smo zemljopisne karte, listali atlas i gledali globus. Tražili smo grad u kojem živimo. A onda smo potražili mjesto u koje želimo otputovati brodom. Od naše luke treba proći kroz kanal, a onda dalje otvorenim morem.

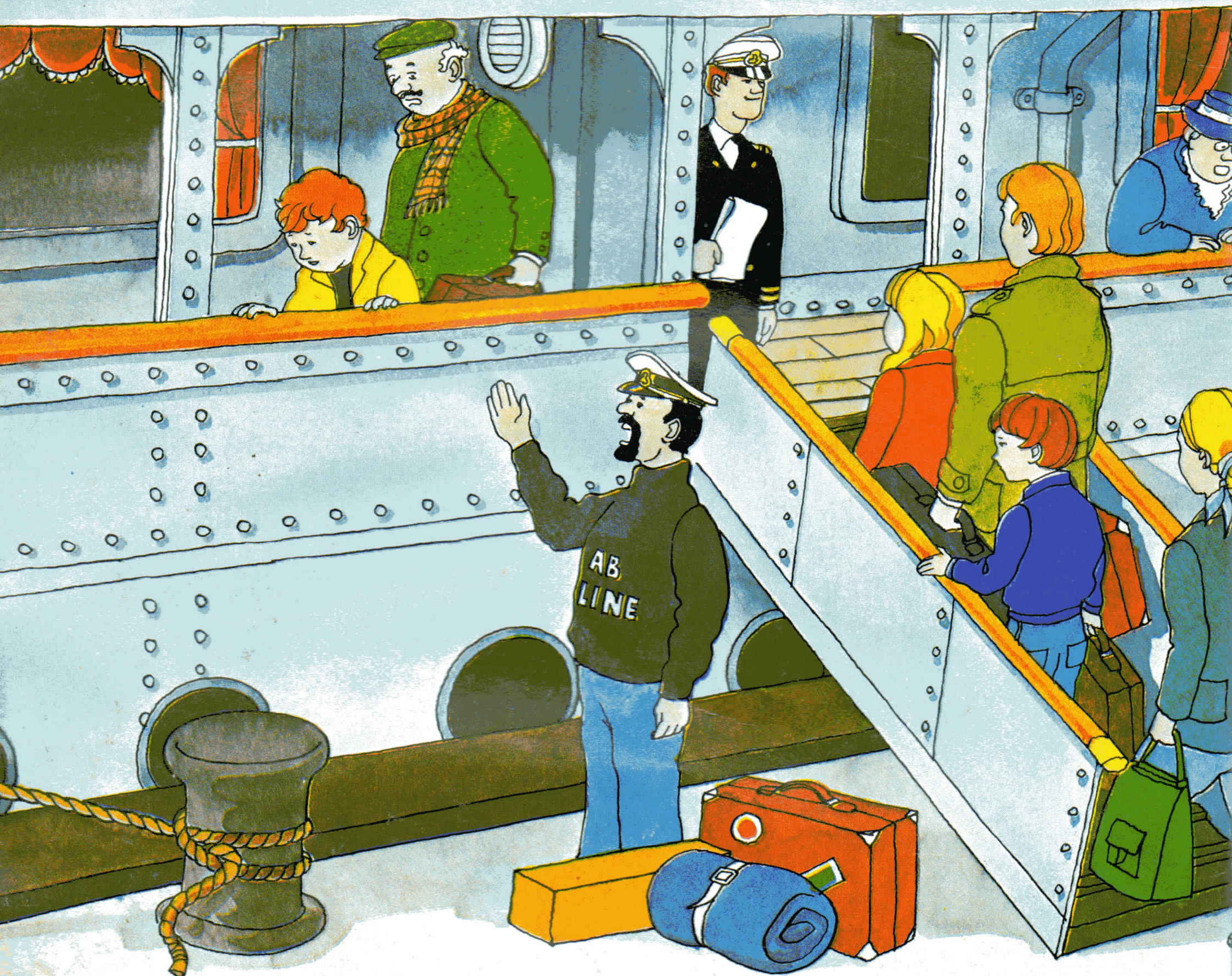
— Najveći dio zemaljske kugle prekriven je vodom — reče Vesna.

— Da — odgovorio sam — ali samo na površini. Ispod vode je tlo.

— Živi li tamo netko? — pitala je Vesna, držeći svog zamorca u krilu.

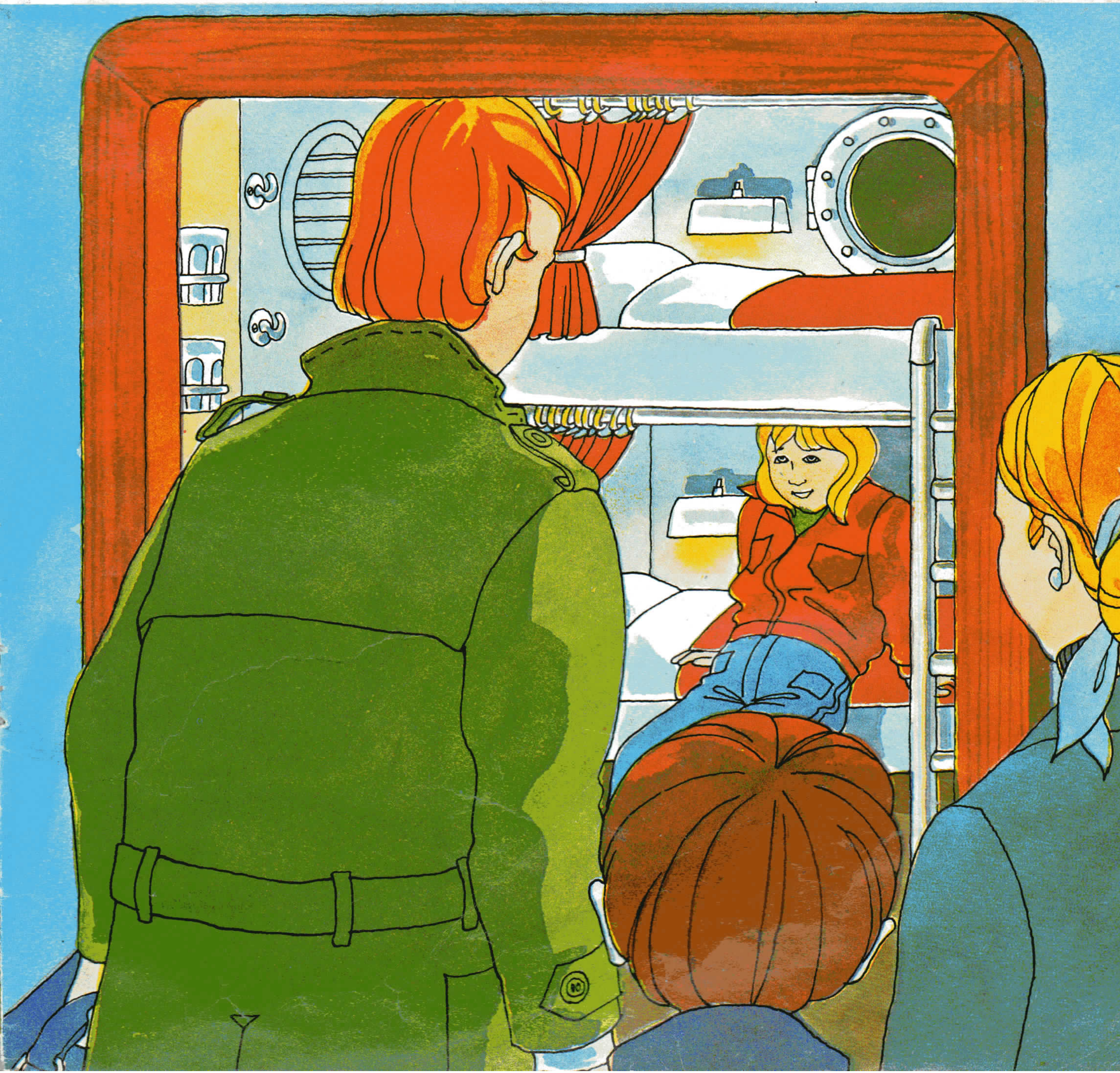
— Da — rekao sam — tamo živi mnoštvo različitih morskih životinja. To je jedan poseban svijet.

Došao je dan kad smo krenuli na put. Našu prtljagu priredili smo još jučer. Do luke smo se dovezli autobusom. Tamo nas je već čekao brod. Isplovit će za jedan sat.
Lučki radnici i mornari zaposleni su utovarom robe. To čine dizalicom.
— Na palubu! — pozovem Anu, Ivana i Vesnu.
— Kakvu palubu? — pita Vesna.
— Tako se to kaže kad se krene na brod. Ovuda ćemo, preko pokretnog mostića.
— Palubom se naziva gornji dio broda — objasni Ana. — Ona ograda sasvim gore je obrovnica.
— Jednostavno rečeno, to je ograda oko gornje palube — nasmije se Ivan.

Mi smo već kupili vozne karte i sada tražimo kabinu u kojoj ćemo spavati. Kabina je mala. U njoj su četiri ležaja, ormar i umivaonik. Na kabini je samo jedan mali okrugli prozor.
Dok smo smještali svoje stvari, začulo se: TUUUU!
Oglasilo se zvono i cijeli brod je počeo podrhtavati.
— Tata! — klikne Ivan.
— Ne boj se! — umiri ga Ana. — Brod kreće. Hajde, izađimo iz kabine i pogledajmo!

Svi su putnici izašli na gornju palubu da vide kako će brod isploviti iz luke. Mornari su odvezali užad i popeli se na brod.

Brod je i dalje podrhtavao, a zatim se polako otisnuo od keja.
— Sretan put! — dovikivali su ljudi s obale, mašući na pozdrav.

Pošli smo na stražnji dio broda.
— Ovo je krma — reče Ana.
Ispod krme voda se pjenuša i kovitla. Pretvara se u bijelu pjenu.
— To je zbog vijka — tumači Ana. — On tjera brod prema naprijed.
Ako se malo nagnete preko ograde, vidjet ćete kormilo. Ja ću vas čvrsto držati.

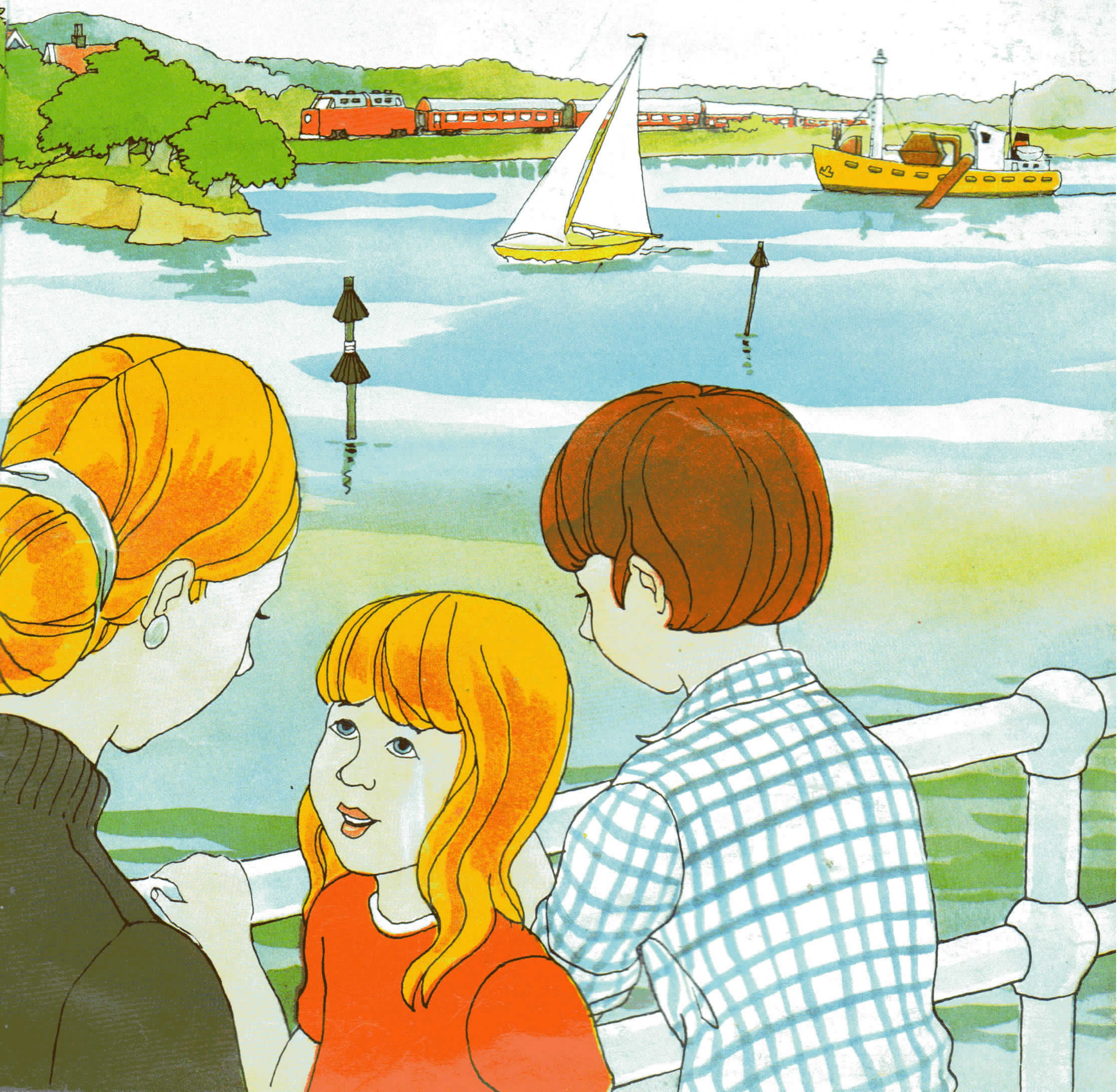

Plovili smo duž kanala. Dan je vedar i svašta se može vidjeti na vodi i na kopnu. Susreli smo jedrilice koje su se vraćale u luku. Također i dječake u čamcu na vesla, pa i dva podvodna ribolovca. Njih još nazivaju ljudi-žabe. Prolazili smo pokraj plutača i nekih čudnih štapova, što su stršali iz vode.

— To su pomorski znakovi — reče Ana. — Neka vrst prometnih znakova, poput onih na kopnu. Oni pokazuju kojim smjerom moraju ploviti veliki brodovi, da se ne nasuču. A pogledajte ovo! To je gliboder. On čisti kanal od pijeska, tako da ostane dovoljno dubok i plovan.

— Otkud ti sve to znaš, mama? — pita Vesna.

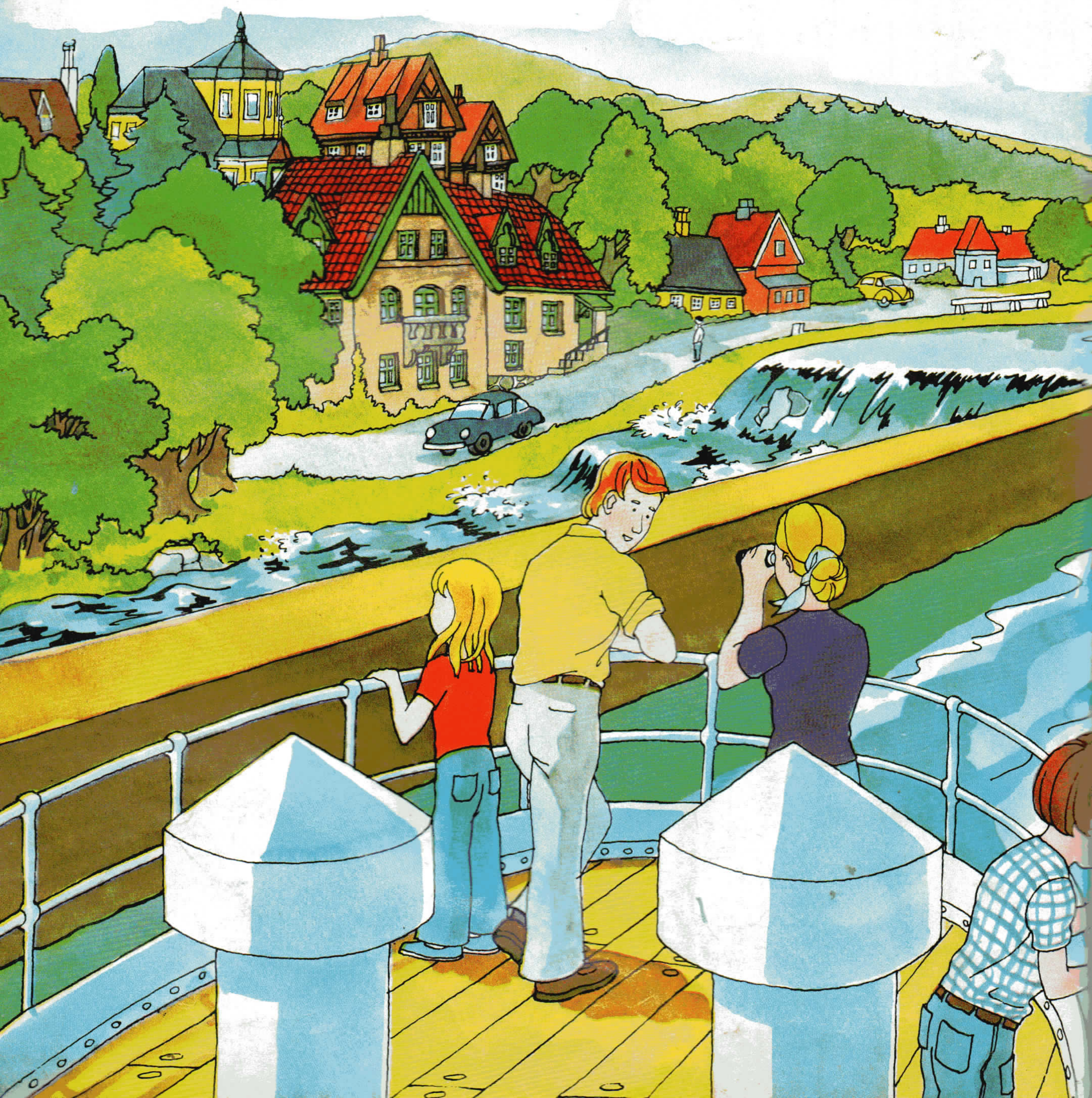
— Kao dijete sam jedrila — odgovori Ana.

Stigli smo do ustave.

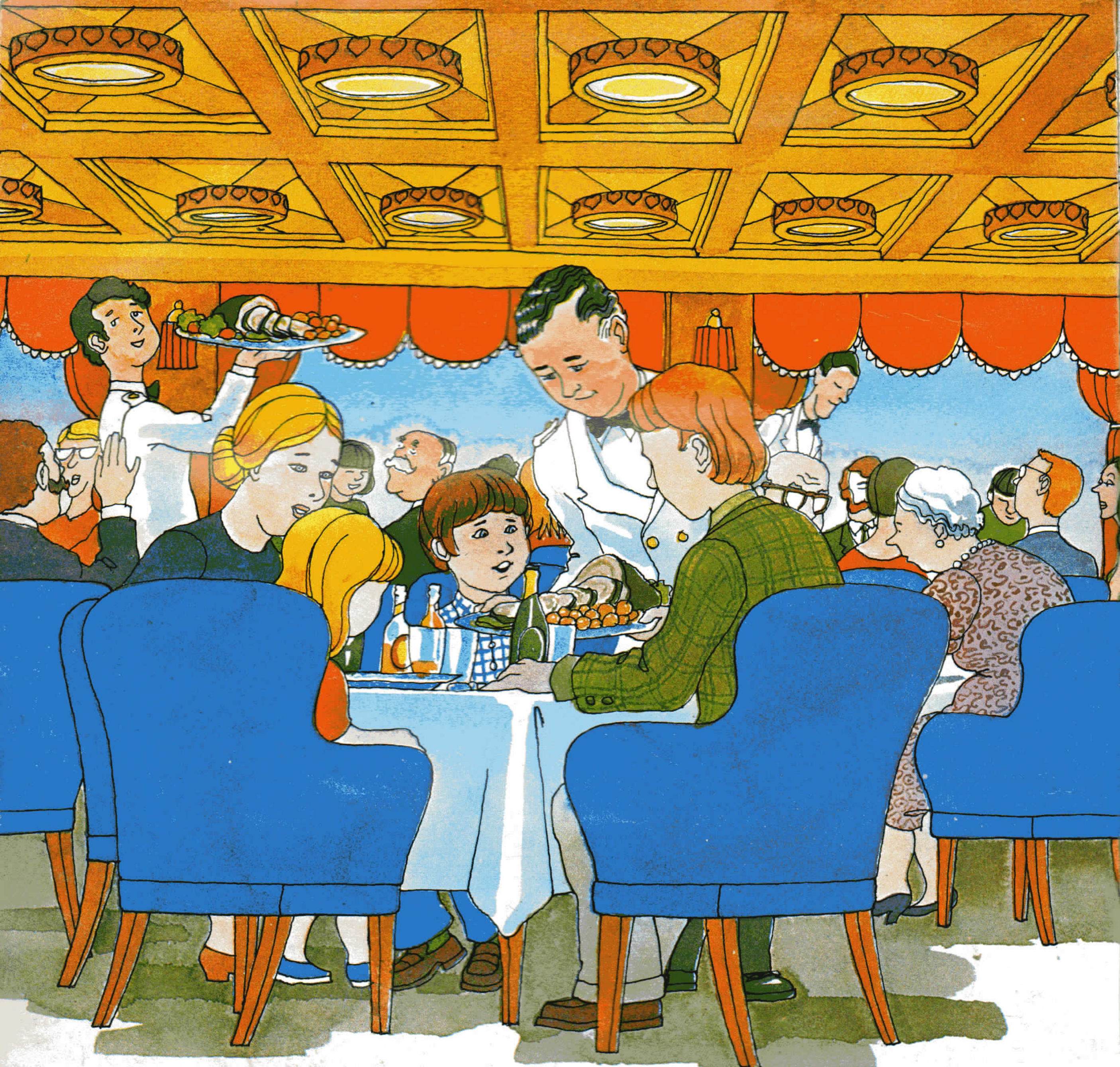
— Zašto je ovdje podignuta ustava? — upita Vesna.

— Ovdje se teren naglo spušta pa je u vodi nastala neka vrsta stepenice preko koje brodovi ne mogu proći. Zato je izgrađena ustava pomoću koje brodovi mogu prevladavati visinsku razliku. Sad ćete vidjeti kako to ide.

Brod je uplovio u ustavu do dvokrilnih vrata, kao u neki bazen. Onda se zaustavio. Čuvar ustave je pustio dio vode iz ustave. Brod se spuštao zajedno s razinom vode u ustavi.
Kad su se otvorila vrata, brod je mogao nastaviti plovidbu!
Za to vrijeme gledali smo kako se u susjednom bazenu ustave »diže« brod koji plovi u suprotnom smjeru. Taj je brod uplovio u polupraznu ustavu. Za njim su se zatvorila ulazna vrata, a kroz izlazna vrata puštena je voda. Razina vode se dizala, a s njom i brod sve dok nije mogao zaploviti u kanal.

Čovjek u bijelom kaputiću prolazi brodom. Udara u gong. To je poziv na večeru. Svi putnici jedu u salonu. Tamo su prostrti stolovi. Konobar služi jelo kao u restoranu.
U međuvremenu se vani smračilo. Uskoro smo pošli spavati.
U našoj kabini na stropu vise pojasovi za spasavanje.
— Tata — pita Ivan — što bi se dogodilo da se brod probuši dok mi spavamo?
— To se sigurno neće dogoditi — rekoh. — Brod poput ovog prilično je siguran. On ima nepropusne pregrade koje se mogu zatvoriti oko oštećenog mjesta. Tako bi se samo jedan dio brodskog trupa napunio vodom, a to je premalo da bi brod potonuo.

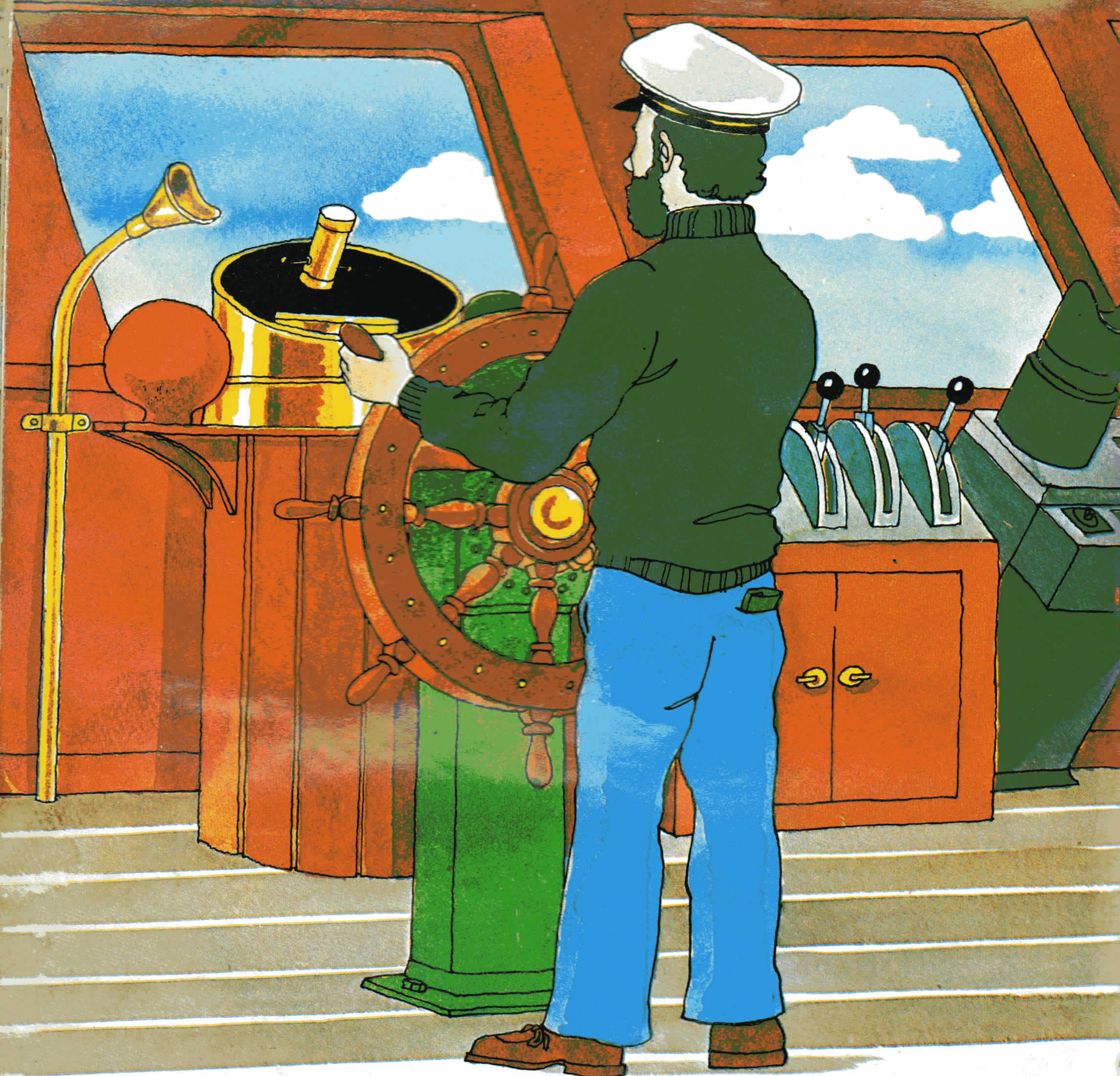

Osim toga, tu su i crpke koje mogu izbaciti vodu iz broda. Kad se tako nešto ipak dogodi, odmah se sirenom objavi uzbuna. Na znak sirene putnici navlače pojas za spasavanje i izlaze na palubu. Pojas za spasavanje drži čovjeka na vodi. Vidio si čamce za spasavanje, koji vise na palubi. Ako ustreba, mornari ih spuste u vodu i njima prevezu putnike do kopna.
Buka strojeva odzvanja kao da kuca srce broda. U polusnu osjećam kako se brod pomalo njiše.

Idućeg jutra Vesna i ja popeli smo se na palubu. Sunce je upravo izlazilo. Sada se nalazimo na otvorenom moru. To je široka ravna površina, blago uzbibana valićima. Svuda uokolo, dokle pogled dosiže, vidi se samo more. Jedino daleko iza nas na obzorju, tamo gdje se čini da se nebo i more stapaju, vidimo usku tamnu prugu. To je, možda, obala s koje smo krenuli. Uskoro je nestala i ta uska pruga.

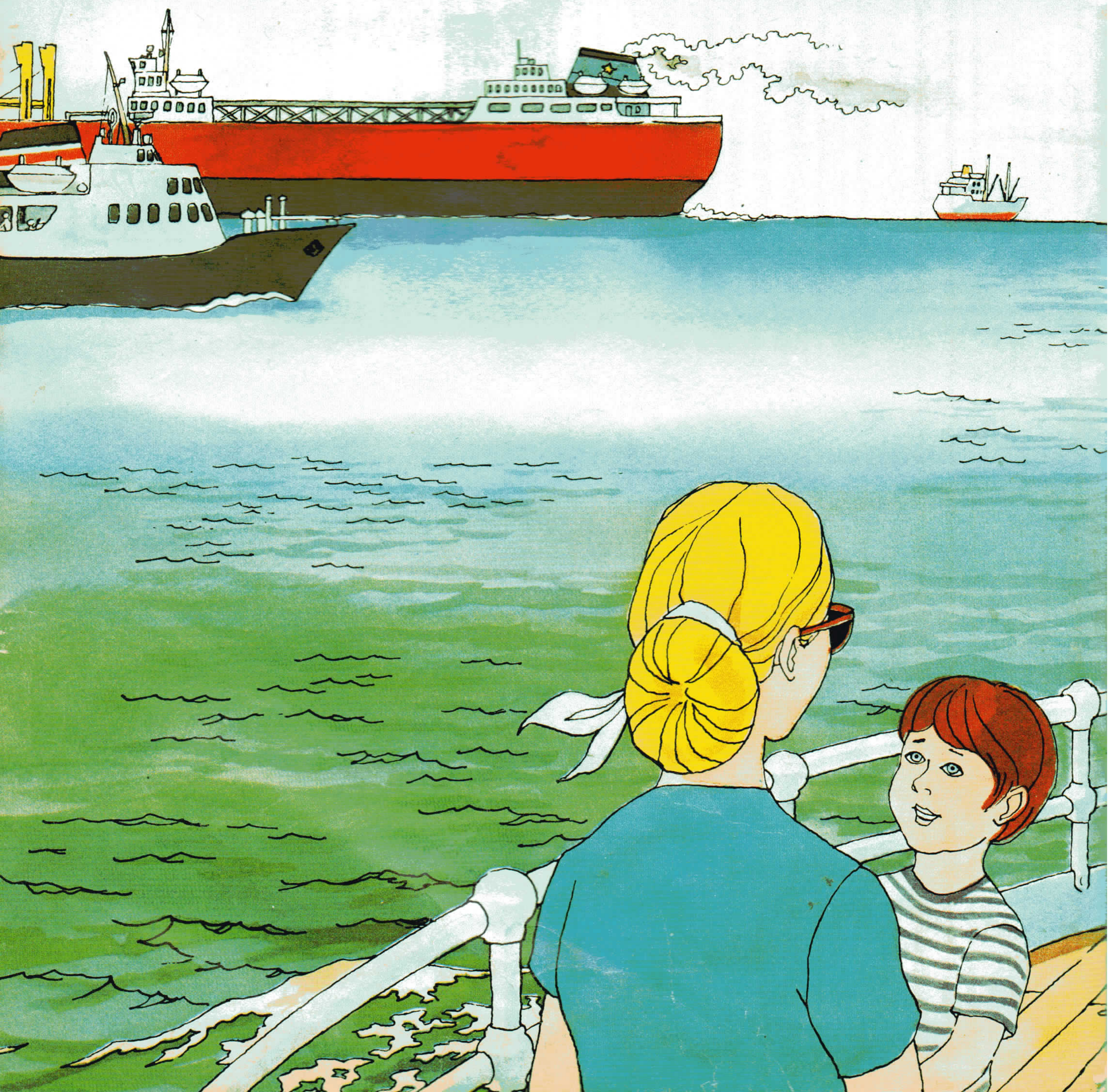

Ivan i Vesna trčkaraju brodom, žele sve vidjeti. Otputili su se i do kormilara, iako na vratima piše da je pristup zabranjen.
Brodom se upravlja pomoću velikog kormila, zaronjenog u vodu pod krmom. Kormilar ga usmjerava napravom nalik na veliki kotač, koja se također naziva kormilo. Ivan i Vesna zapazili su pomorske karte, kompas, veliki dalekozor i cijev u koju govori kormilar. Čulo se kako mu netko odgovara.
— S kim to razgovarate? — pita Vesna.
— Sa strojarom — odgovara kormilar.
— Smijemo li pogledati strojeve? — opet pita Vesna.
— Zapravo se to ne smije — reče kormilar. — Ali vama ću to iznimno dopustiti.

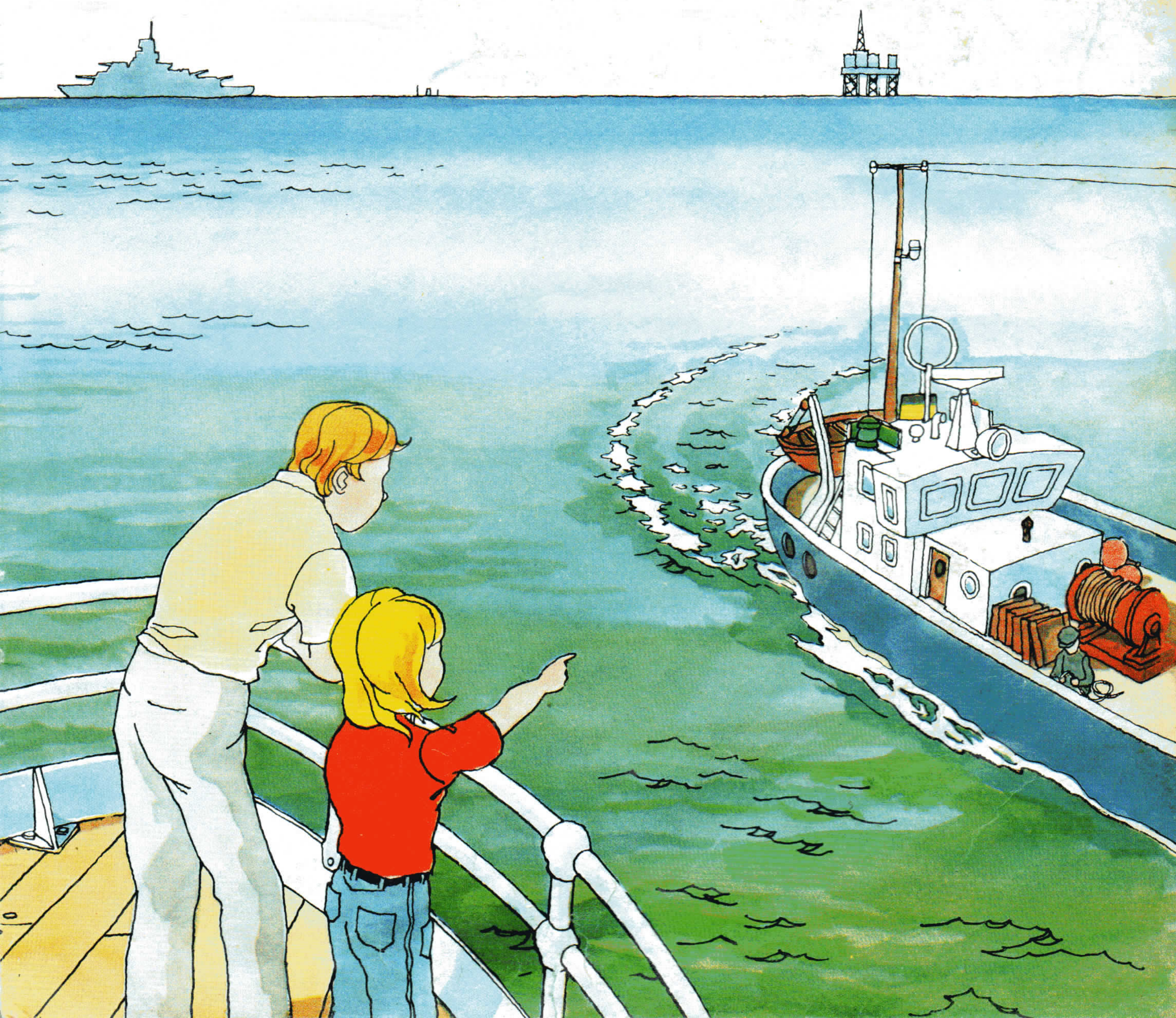
Sišli smo u dubinu broda uskim strmim stepenicama i našli se u strojarnici.
Ivan bi se najradije odmah vratio, toliko je dolje bučno. Vruće je i vonja na ulje. Strojevi su tako veliki da ih se čovjek mora preplašiti. Ali strojar s mnogo ljubavi lupka po njima i govori nešto što mi ne razumijemo.
Vidjeli smo i debelu osovinu koju okreće motor. Ona ide kroz cijev na krmi do vijka koji pokreće brod. Voda ne može ući u brod, jer osovina točno pristaje u cijev.

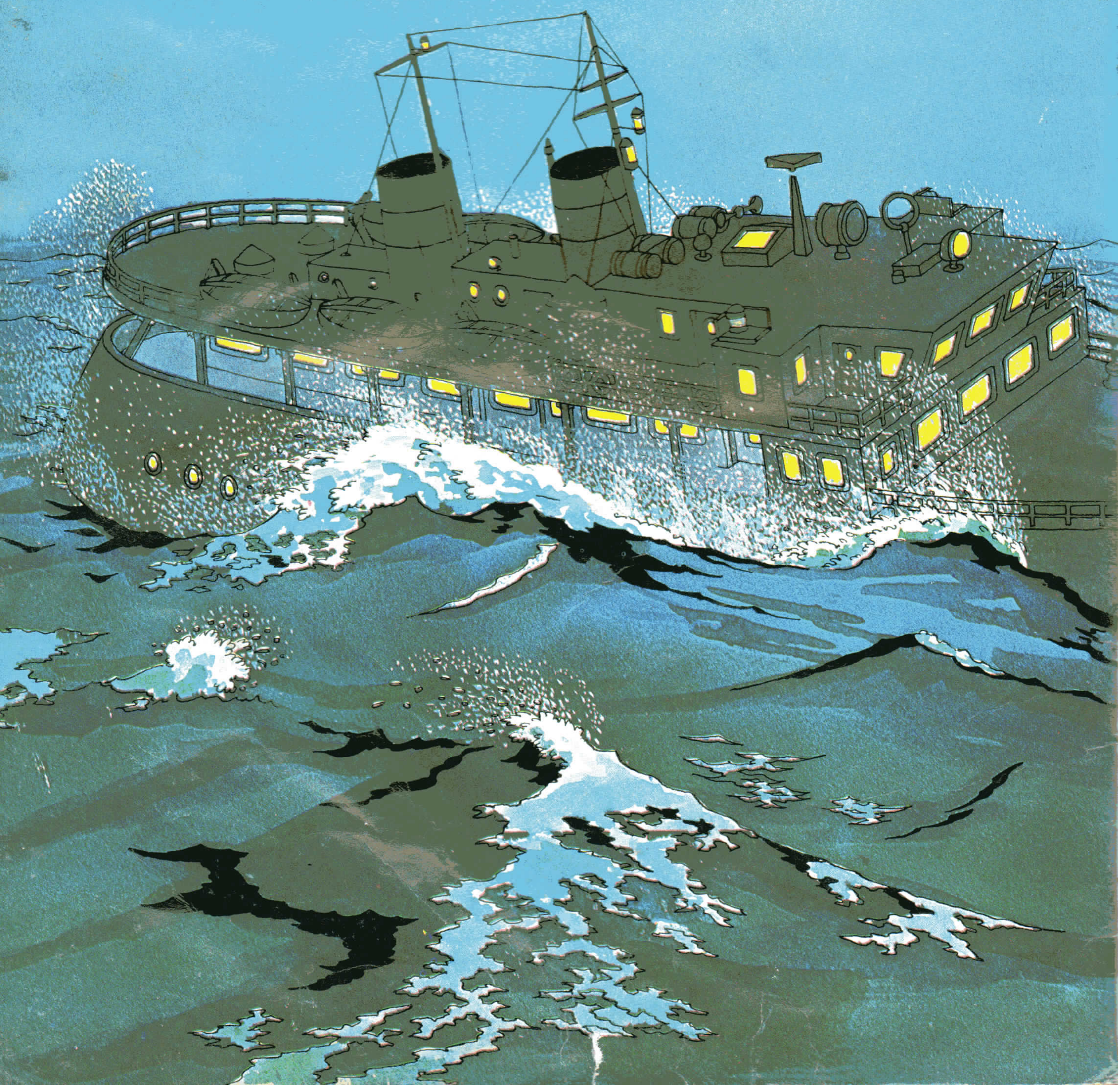
Čitav dan plovimo morem. Vrijeme je dobro. Stojimo uz ogradu na gornjoj palubi i promatramo tamnomodru vodu. Tu i tamo vidimo druge brodove.
— Ribarski brod — prepoznaje Ana. — Teretni. Putnički. Krstarica. Tanker.

U daljini smo ugledali nešto neobično: dimnjak i dva jarbola.
— A gdje je brod? — čudi se Vesna. — Zar upravo tone?
— Ne — nasmije se Ana. — Brod je za obzorjem. Mi vidimo samo ono što je na njemu najviše, jer je Zemljina površina zaobljena, a mi možemo vidjeti samo ravno.
Vidjeli smo još nešto:
— Eno kuće! — vikne Ivan. — Ili je to toranj. Tamo se nešto gradi.
No uskoro smo ustanovili da je to platforma za podmorsko bušenje. Ona stoji na visokim čeličnim nogama. S tog umjetnog otoka radnici buše morsko dno dugačkim cijevima, tražeći naftu i zemni plin.

Predvečer je postalo vjetrovito. Navukli su se tamni oblaci, a valovi su postajali sve veći. Brod se sve više njihao, gore i dolje, udesno i ulijevo. . .

Dok smo jeli, stvari na stolu klizile su amo-tamo. Stol ima okvir, tako da ništa ne može pasti.

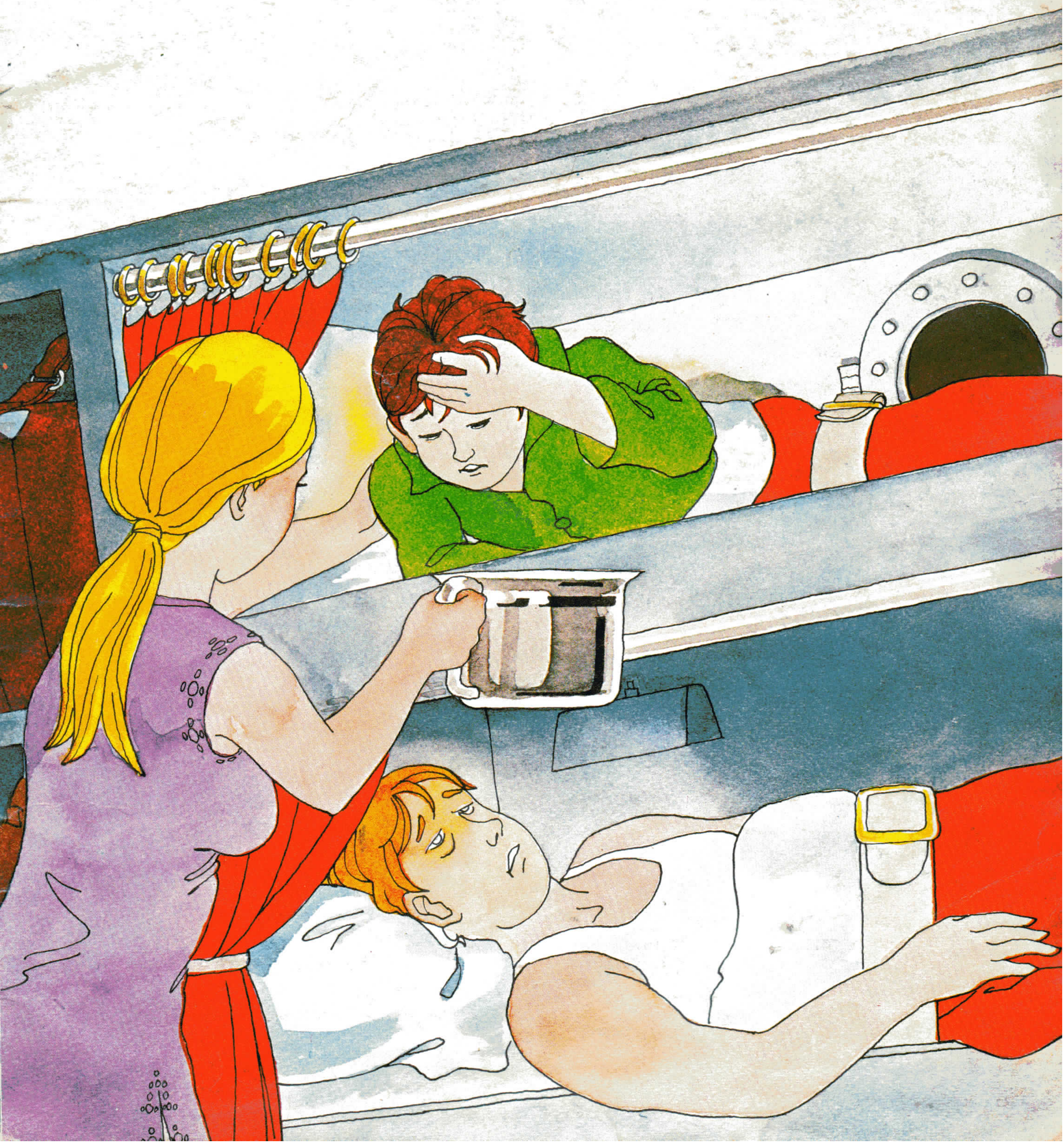
Ani i Vesni se to svidjelo, ali meni je postalo mučno. Nisam više mogao jesti.

— Idem malo na palubu da udahnem svježeg zraka — rekao sam. — Ideš li sa mnom, Ivane? I ti si blijed.

Vjetar se pretvorio u oluju. Visoki valovi udarali su o ogradu i plavili prednji dio palube. Voda mi je prštala u lice. Imala je okus soli.
Morao sam se čvrsto držati.
Bilo mi je zlo. Pošao sam prema ogradi. Povraćao sam. Ivan je pozvao Anu i Vesnu.
— O jadniče! — rekla je Ana. — Imaš morsku bolest!
— Da, imam — stenjao sam. — Tako mi je loše!
Želim na kopno. Vodite me na kopno!
— Dođi, tatice! — reče Vesna. — Odvest ćemo te u krevet.

Noć je bila strašna. Brod se tako ljuljao da smo se privezali remenjem za postelju, kako ne bismo poispadali. Sve je pucketalo i njihalo se. I Ivan je dobio morsku bolest. Ana mu je pomagala. Jedino je Vesna spavala.

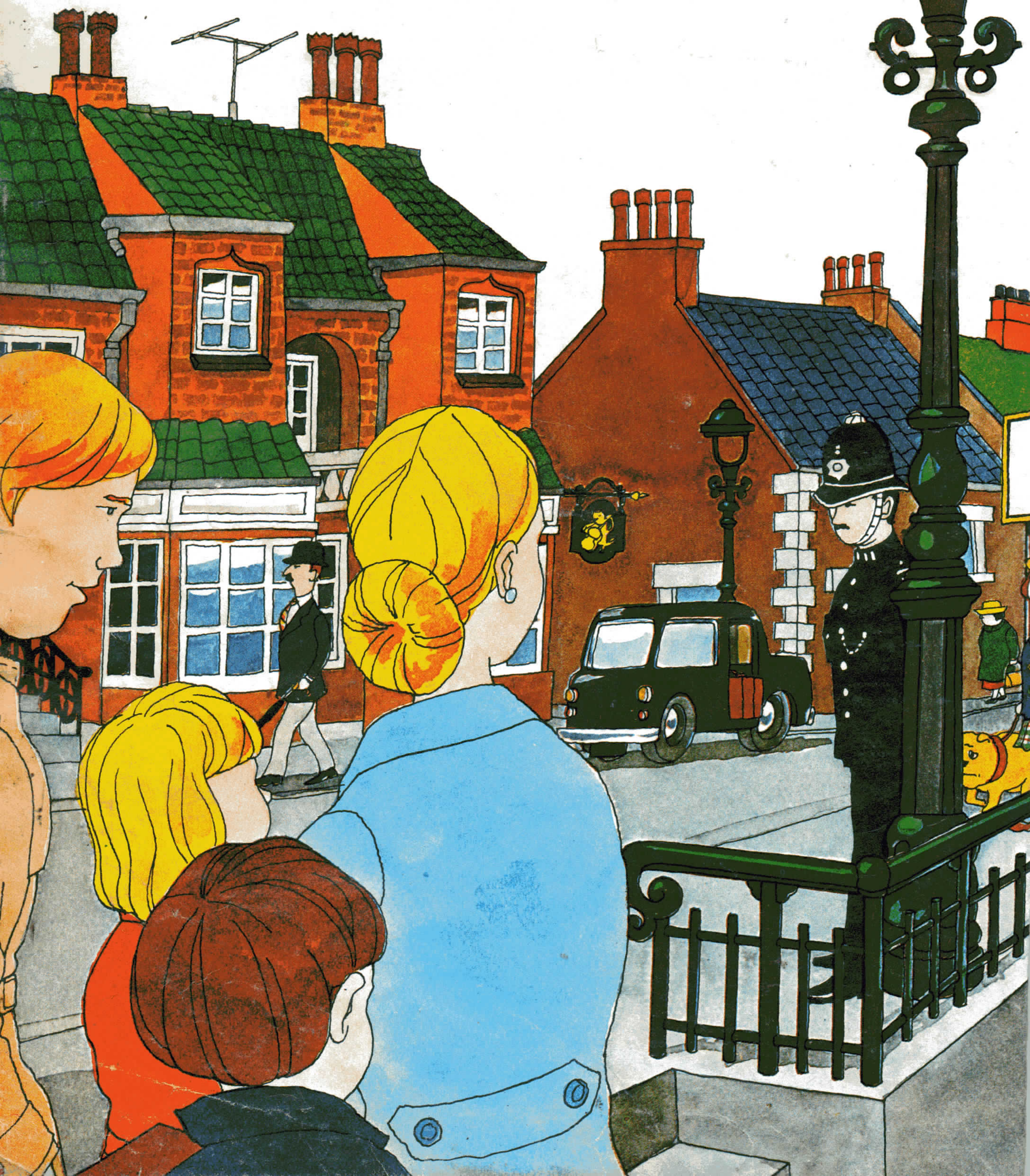
Do jutra je nevrijeme prošlo. More je opet postalo mirno.
Ivanu i meni još uvijek nije dobro. Ništa ne možemo jesti.
Udobno smo se smjestili u ležaljke na palubi. Sunčamo se i promatramo oblake i valove.
Onda smo ugledali kopno. Tamo ćemo pristati.

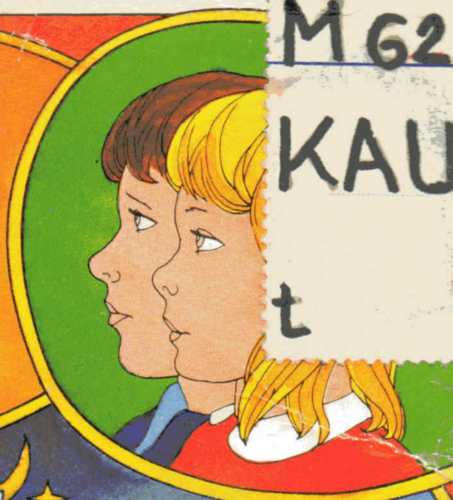

Ali naš brod ne može uploviti u luku. More je ovdje preplitko.
Brod se morao usidriti ispred luke. Sišli smo uskim stepenicama u mali motorni čamac. Njime smo se prevezli do obale. Svoju prtljagu uzeli smo sa sobom.
— Držite se čvrsto da se ne okliznete! — doviknuo sam Vesni i Ani.
Istog trena sâm sam se pokliznuo i zagazio jednom nogom u vodu. Svi su se smijali. Na kraju sam se i ja morao nasmijati.

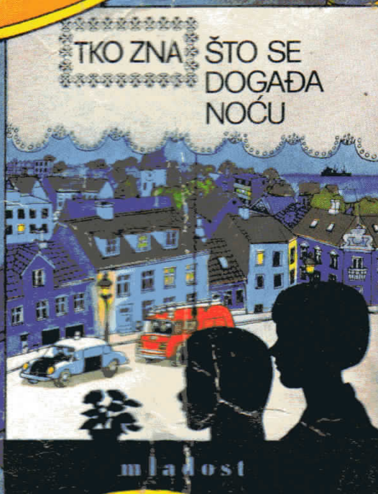
Napokon smo se iskrcali na obalu i odvezli u svoj hotel. Ja sam bio mokar i morao sam se presvući. Svi smo bili veseli i radovali smo se unaprijed uzbudljivim doživljajima što nas očekuju u tom lijepom kraju, u kojem ćemo provesti ljetne praznike.

TKO ZNA...

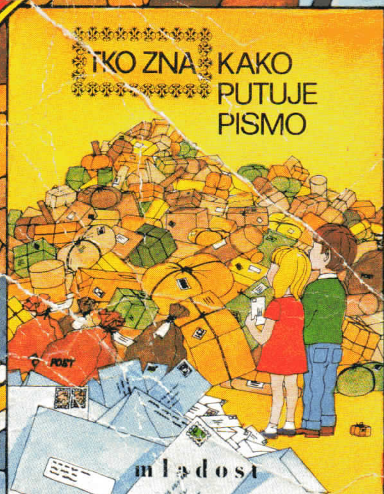

TKO ZNA ZAŠTO KIŠI
mladost

TKO ZNA ŠTO SE DOGAĐA NOĆU
mladost

TKO ZNA ZAŠTO SE MOŽE LETJETI
mladost

mladost

TKO ZNA KAKO PUTUJE PISMO
mladost

TKO ZNA ŠTO SE DOGAĐA U PROMETU
mladost

TKO ZNA ŠTO SE DOGAĐA NA MORU
mladost